

Sygn. akt III AUa 344/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2016 r. w Szczecinie

sprawy H. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do wypłaty zawieszonoego świadczenia wraz z odsetkami

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 lutego 2015 r. sygn. akt VII U 2568/14

1. oddala apelację,
2. zasądza od H. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Beata Górską SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 344/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 30 czerwca 2014 r. odmówił H. S. prawa do wypłaty zawieszonoego świadczenia wraz z odsetkami za okres od 01.10.2007 r. do 31.12.2007 r. W uzasadnieniu decyzji organ wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r. stwierdza, iż „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy,

jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej" i w związku z tym wyrokiem — dnia 22 listopada 2012 r. utracił moc prawną art. 103a ustawy emerytalnej w stosunku do osób, które prawo do emerytury nabyły przed 1 stycznia 2011 r., a następnie — wobec kontynuowania stosunku pracy zawartego przed dniem przejścia na emeryturę — prawo to zostało zawieszane z dniem 1 października 2011 r. Organ podniósł, że art. 1 ustawy z 13 grudnia 2013 r. określa zasady ustalenia i wypłaty emerytury, do której prawo zostało zawieszone na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 291, poz. 1707 oraz z 2012 r. poz. 1285) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, 1717 i 1734), zwanej dalej „ustawą o emeryturach i rentach z FUS”, w okresie od 1 października 2011 r., do dnia 21 listopada 2012 r. Zgodnie z art. 2 emerytura, o której mowa w art. 1, zwana dalej „zawieszoną emeryturą”, przysługuje więc emerytowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) nabył prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r.; 2) jego prawo do emerytury zostało zawieszone na podstawie przepisów określonych w art. 1 w związku z kontynuowaniem przez niego po dniu 30 września 2011 r. zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Organ wyjaśnił, że decyzją z dnia 12.11.2007 r. ubezpieczonej została przyznana emerytura od 1.10.2007 r. tj. od miesiąca, w którym zgłosiła wniosek. Zgodnie z obowiązującym wówczas art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. prawo do emerytury uległo zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na wniosek ubezpieczonej o wznowienie wypłaty emerytury w związku z ustaniem zatrudnienia z dniem 31.12.2007 r. - nastąpiło więc od miesiąca, w którym został zgłoszony wniosek tj. od 01.01.2008r. zgodnie z decyzją z dnia 10.01.2008r. Ubezpieczona miała więc zawieszoną wypłatę emerytury w okresie od 01.10.2007 r. do 31.12.2007 r. na mocy art. 103 ust. 2a (od 01.01.2009 r. uchylony) natomiast art. 103a nie dotyczył prawa ubezpieczonej do emerytury, dlatego, że wypłata emerytury nie została wstrzymana od 01.10.2011 r.

Z powyższą decyzją nie zgodziła się ubezpieczona H. S., która w odwołaniu z 30 lipca 2014 roku zarzucając naruszenie przepisu art. 5 k.c., art. 2 i art. 32 ust. 2 Konstytucji RP oraz naruszenie przepisów ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. określającej zasady ustalenia i wypłaty emerytury, wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji ZUS Oddziału w S. poprzez przyznanie jej prawa do wypłaty zawieszono świadczenia wraz z odsetkami za okres od dnia 1 października 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r., a nadto zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania sądowego.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że wbrew twierdzeniom organu rentowego wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 oraz ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. określająca zasady ustalenia

i wypłaty emerytury mają zastosowanie w jej przypadku. Trybunał Konstytucyjny w w/w wyroku orzekł bowiem, że osoby, które do 30 września 2011 r. nie rozwiązały stosunku pracy i którym ZUS zawiesił emeryturę, będą mogły otrzymywać to świadczenie niezależnie od tego, czy pracują, czy nie. Dalej ubezpieczona podała, że organ rentowy zawiesił jej wypłatę emerytury w miesiącach październik 2007 r., listopad 2007 r. i grudzień 2007 r. z powodu kontynuowania zatrudnienia. Zdaniem ubezpieczonej na podstawie w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego organ rentowy powinien wypłacić jej zaległe świadczenia. Ponadto w ocenie ubezpieczonej dzielenie ubezpieczonych na tych, którym zawieszono prawo do świadczenia emerytalnego przed dniem 1 października 2011 r. i na tych, którym prawo to zostało zawieszone z dniem 1 października 2011 r., jest sprzeczne z wykładnią przepisu art. 5 Kodeksu cywilnego. Odmowa wypłacenia zaległych świadczeń emerytalnych wskazuje również na sprzeczność działań organu rentowego z zasadami współżycia społecznego, które w takiej sytuacji nie stanowią wykonywania prawa i nie powinny korzystać z ochrony. Zastosowanie w niniejszej sprawie art. 5 k.c. jest konieczne w celu skorygowania uregulowań ustawowych, które okazały się dalece niesprawiedliwe. Powołane przez

ZUS przepisy w sposób rażąco krzywdzą bowiem ubezpieczonych, którym zawieszono prawo do wypłaty emerytury przed dniem 1 października 2011 r. Przepis art. 5 k.c. został bez wątpienia naruszony poprzez nierówne traktowanie obywateli. Określoność prawa stanowi także element zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa, wynikający z art. 2 Konstytucji. Jest ona również funkcjonalnie powiązana z zasadami pewności prawa i bezpieczeństwa prawnego. Wymóg określoności regulacji prawnej znajduje zatem swoją konstytucyjną podstawę w zasadzie demokratycznego państwa prawnego, która w niniejszej sprawie została naruszona. Odmowa wypłaty w/w świadczeń godzi w zasadę sprawiedliwości społecznej. Decyzja wydana przez organ rentowy jest niesprawiedliwa i narusza ponadto kolejną zasadę wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP – zasadę równości wszystkich wobec prawa.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nadto pozwany wskazał, że powoływany przez powódkę wyrok Trybunału Konstytucyjnego jak i ustawa z 13 grudnia 2013 r. nie ma zastosowania w jej sprawie, gdyż dotyczy emerytur zawieszonych tylko w okresie od 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 16 lutego 2015 r. w sprawie o sygnaturze akt VII U 2568/14 oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

H. S. urodziła się (...) W październiku 2007 r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wnioski o przyznanie prawa do emerytury.

Od 15 września 2004 r. ubezpieczona była zatrudniona w (...) Sp. z o.o. na stanowisku sprzedawca-kasjer.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 12 listopada 2007 r., przyznał jej od dnia 1 października 2007 r. prawo do emerytury.

Z uwagi jednak na kontynuowanie zatrudnienia przez ubezpieczoną wypłata tego świadczenia podlegała zawieszeniu.

H. S. wnioskiem z dnia 4 stycznia 2008 r. zwróciła się do organu rentowego o podjęcie wypłaty emerytury od 1 stycznia 2008 r. w związku z ustaniem zatrudnienia.

Decyzją z dnia 10 stycznia 2008 r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury, poczynając od 1 stycznia 2008 r.

Wypłacane od 1 stycznia 2008r. świadczenie emerytalne nie było zawieszane.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie powódki H. S., stanowiące przedmiot rozpoznania w niniejszej sprawie, okazało się w całości nieuzasadnione, co skutkowało jego oddaleniem.

Okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy były bezsporne, a Sąd ustalił je w oparciu o treść dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego.

Prawo do emerytury ubezpieczona H.s. nabyła decyzją ZUS z dnia 12 listopada 2007 r. od dnia 1 października 2007 r. W dacie wydawania tejże decyzji ubezpieczona zatrudniona była w (...) Sp. z o.o. S.. W związku z powyższym wypłata należnego jej świadczenia została zawieszona.

Decyzją z dnia 10 stycznia 2008 r. organ rentowy na wniosek ubezpieczonej wznowił wypłatę jej emerytury, poczynając od dnia 1 stycznia 2008 r. z uwagi na ustanie zatrudnienia.

Spór w rozpoznawanej sprawie sprowadzał się do oceny, czy powódka należy do kręgu osób objętych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie K 2/12, a w konsekwencji, czy dotyczy jej sytuacji

regulacja zawarta w ustawie z dnia 13 stycznia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (Dz. U z 2014r. poz. 169).

Sąd Okręgowy, odnosząc się do meritum sprawy, zwrócił uwagę na zmienność regulacji dotyczących prawa do emerytury i możliwości bądź braku możliwości kontynuowania zatrudnienia.

Od 1 lipca 2000 r., tj. od dnia wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (było zawieszone).

Zasadniczą rolę w ubezpieczeniu społecznym odgrywało wówczas powiązanie prawa do świadczenia z brakiem środków utrzymania, a łączenie dochodów z pracy, z jednoczesnym pobieraniem emerytury stawiało pracujących emerytów w pozycji uprzywilejowanej.

Przepis ten został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. nr 228, poz. 1507) i od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku. Wypłata zawieszonych emerytur odbywała się na wniosek osoby zainteresowanej (i co do zasady przysługiwała do dnia 31 grudnia 2010 r.).

Od 1 stycznia 2011 r. wszedł w życie - na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw - art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis art. 103a obejmował wszystkich emerytów, w tym również tych, którzy przeszli na emeryturę przed wejściem ww. przepisu w życie i stanowił, że „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury”.

Z brzmienia tego przepisu wynika, że w odniesieniu do osób, które pozostając w zatrudnieniu nabyły prawo do emerytury w 2011 r., organ rentowy w ogóle nie podejmuje wypłaty świadczenia, jeżeli nie nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Jednakże, po rozwiązaniu umowy o pracę, osoby te mogą zatrudnić się ponownie u tego samego lub innego pracodawcy i wówczas emerytura będzie im wypłacana (ustaną przesłanki do jej zawieszenia).

Mocą art. 28 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2010 r. emeryci, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., mogli świadczenie pobierać jeszcze przez 9 miesięcy od dnia wejścia w życie przedmiotowego przepisu.

W tym miejscu należy zauważyć, że z dniem 22 listopada 2012 r. art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, został uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (sygn. akt K 2/12) za niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny zważył, że podstawowy problem w zawieszonych przed nim sprawach dotyczył oceny, czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zgodnie z

utrwalonym orzecznictwem Trybunału, związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Przejawia się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono pułapką dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1 października 2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, Trybunał doszedł do wniosku, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej - późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Wykładnię odnośnych przepisów prawa i argumentację przedstawioną przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy podzielił w całości.

W tym miejscu podkreślić jednak należy, że przywołane powyżej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie mogło zostać zastosowane do sytuacji ubezpieczonej H. S., jako że odnosi się ono tylko do tych ubezpieczonych, którzy skutecznie nabyli prawo do emerytury i realizowali to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W okresie tym nie obowiązywał bowiem żaden przepis, który uzależniałby efektywne realizowanie prawa do emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Tymczasem powódka prawo do emerytury nabyła decyzją ZUS z 12 listopada 2007 r., poczynając od 1 października 2007 r. i prawo to nie było przez nią realizowane, z uwagi na nierozwiązanie stosunku pracy. W dacie nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury, wówczas obowiązujące przepisy (art. 103 ust. 2a) wymagały zawieszenia wypłaty świadczenia wobec tych emerytów, którym prawo to zostało przyznane, lecz nie rozwiązali oni stosunku pracy. Wobec powyższego organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia, jednak zawiesił jego wypłatę. Ubezpieczona mogła wówczas wybrać, czy chce pozostać w zatrudnieniu, mając zawieszony prawo do emerytury, czy też skorzystać z prawa i pobierać emeryturę po rozwiązaniu stosunku pracy. W tym zakresie została przez organ rentowy odpowiednio pouczona.

W świetle powyższego Sąd I instancji nie miał wątpliwości, że ubezpieczona H. S. nie należy do kręgu osób, których dotyczy rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12. Niekwestionowane pozostaje bowiem, że nie nabyła ona prawa do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

Natomiast przepis art. 1 ustawy z 13 grudnia 2013 r. określa zasady ustalenia i wypłaty emerytury, do której prawo zostało zawieszony na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz.1726, z 2011 r. Nr 291, poz.1707 oraz z 2012 r. poz. 1285) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, 1717 i 1734), w okresie od 1 października 2011 r., do dnia 21 listopada 2012 r. Zgodnie z art. 2 emerytura, o której mowa w art. 1, zwana dalej „zawieszoną emeryturą”, przysługuje więc emerytowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) nabył prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r.; 2) jego prawo do emerytury zostało zawieszony na podstawie przepisów określonych w art. 1 w związku z kontynuowaniem przez niego po dniu 30 września 2011 r.. zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Przepisy wymienionej ustawy nie mają więc zastosowania do emerytur zawieszonych w innym okresie niż wskazanym w wymienionej ustawie.

Wobec powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, jak i przepisy ustawy z dnia 13 marca 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur (...), w których powódka H. S. upatrywała podstawy przyznania jej prawa do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2007 r. do 31 grudnia 2007 r., nie mają zastosowania do jej sytuacji.

Sąd orzekający zaznaczył również, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 5 k.c. nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą świadczeń emerytalno-rentowych mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86, Służba Pracownicza 1987 nr 3; wyrok z 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 465; wyrok z 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 597 - notka; wyrok z 12 stycznia 2000 r., II UKN 293/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 321 - notka, postanowienie z 26 maja 1999 r., II UKN 670/98, niepubl.).

Z rozstrzygnięciem Sądu I instancji nie zgodziła się ubezpieczona, zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenie art. 2 Konstytucji RP oraz wynikającej z niego zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa poprzez niezasadną odmowę wypłaty zawieszzonego świadczenia wraz z odsetkami za okres od dnia 1 października 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych uznając, że wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie jest trafny, a apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Organ rentowy podniósł, że powołany przez ubezpieczoną wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12) nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, bowiem dotyczy zawieszenia prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Ubezpieczona nabyła prawo do emerytury od 1 października 2007 r. i jednocześnie kontynuowała zatrudnienie. Ponadto, nie mają w przypadku ubezpieczonej zastosowania przepisy ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od 1 października 2011 r. od dnia 21 listopada 2012 r., bowiem prawo do wypłaty zawieszony emerytury zgodnie z przepisami wskazanej ustawy przysługuje emerytowi, któremu wprawdzie świadczenie przyznano przed dniem 1 stycznia 2011 r., lecz było zawieszone w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się niezasadna w całości.

W sprawie nie budzi żadnych wątpliwości fakt, że ubezpieczona nie należy do kręgu osób objętych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, a przepis art. 103a ustawy emerytalnej w brzmieniu: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Dokonane ustalenia faktyczne oraz należyte umotywowaną ocenę prawną sporu przedstawione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, w pełni je dzieląc. Z tego też względu Sąd odwoławczy nie dostrzega potrzeby ponownego szczegółowego przytaczania zawartych w nim argumentów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303).

W sprawie podkreślić należy, że badając zgodność z Konstytucją art. 28 ustawy zmieniającej, Trybunał Konstytucyjny powiązał treść tego przepisu z treścią art. 103a ustawy emerytalnej, wywodząc że przepisy te nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Taka treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu dotyczącym skutków wyroku, gdzie w sposób wyraźny i jednoznaczny stwierdzono, że "obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.", a więc po uchyleniu art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, a przed wejściem w życie art. 103a tej ustawy, dodanego powołaną wcześniej ustawą zmieniającą. Z uzasadnienia wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego jednoznacznie wynika, że zarzut niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji sformułowany został w odniesieniu do wąskiego kręgu osób, a mianowicie emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, tj. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Trybunał nie objął analizą rozwiązania przyjętego przez ustawodawcę, polegającego na uzależnieniu realizacji nabytego prawa do emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Zakresem zaskarżenia objęte zostało wyłącznie stosowanie tego rozwiązania do osób, które w momencie jego wejścia w życie miały już ustalone prawo do emerytury, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Zasadniczy problem dotyczył zatem konstytucyjności przepisu intertemporalnego tj. art. 28 ustawy zmieniającej odczytywanego w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, w zakresie możliwości rozciągnięcia na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. regulacji zawartej w art. 103a ustawy emerytalnej na osoby, które nabyły prawo do emerytury przed jego wejściem w życie. Trybunał podkreślał między innymi, że zawieszenie w ujęciu art. 103a ustawy emerytalnej oznacza niemożliwość realizacji już nabytego ex lege prawa do świadczenia emerytalnego (w istocie dochodzi więc do odroczenia jego wypłaty), natomiast zawieszenie na podstawie art. 104 ustawy emerytalnej oznacza wstrzymanie wypłaty już zrealizowanego świadczenia (zob. I. Jędrasik-Jankowska, Nierozwiązanie stosunku pracy jako przyczyna zawieszenia prawa do emerytury, "Praca i Zabezpieczenie Społeczne" nr 9/2011, s. 22 i n.). Wobec tego Trybunał stwierdził, że ustawodawca posługuje się pojęciem zawieszenia prawa zarówno do określenia sytuacji, w której ryzyko jeszcze nie zaszło (nie został rozwiązany stosunek pracy), jak i do sytuacji, w której ryzyko zaszło (stosunek pracy został rozwiązany), ale nastąpił powrót na rynek pracy (czyli doszło do zawieszenia trwania ryzyka). W pierwszej sytuacji zostaje zawieszona realizacja nabytego ex lege prawa z powodu niezajścia ryzyka, a w drugiej - w wyniku stosowania reguł zbiegu emerytury i dodatkowego zarobku. Tym samym art. 103a ustawy emerytalnej powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego.

Dalej w uzasadnieniu wyroku Trybunału zaakcentowano, że ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy emerytalnej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy emerytalnej ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od dnia 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od dnia 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku i stażu ubezpieczeniowego. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy emerytalnej na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższych rozważań jednoznacznie zatem wynika, że art. 103a ustawy emerytalnej nie jest przepisem ustalającym zasady łączenia prawa do emerytury

z zarobkiem, ale uniemożliwiając realizację tego prawa do czasu rozwiązania stosunku pracy, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo do odejścia z rynku pracy i uzyskania świadczenia emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia.

Podsumowując zaznaczyć należy, że problem w sprawie rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny dotyczył oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego.

Na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej prawo do emerytury tych osób ulega zawieszeniu, począwszy od 1 października 2011 r., jeżeli nie rozwiążą stosunku pracy do dnia 30 września 2011 r. Takie działanie ustawodawcy, polegające na odstępianiu od wcześniej przyjętej polityki, wobec osób, które nabyły prawo do emerytury pod rządami przepisów obowiązujących od roku 2009, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego godzi w zasadę zaufania do państwa i prawa, a tym samym narusza bezpieczeństwo prawne obywateli.

Trybunał stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r. Akcentowano przy tym, że decyzja o przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Znając warunki, jakie będzie musiał spełnić, aby zrealizować nabyte prawo – w tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – ma on szansę się do nich przygotować. Może zatem odpowiednio ułożyć stosunki ze swoim dotychczasowym pracodawcą, ewentualnie poszukać pracodawcy, który zgodzi się rozwiązać z nim stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać. Osoby, które przeszły na emeryturę w latach 2009-2010 bez konieczności rozwiązywania stosunków pracy, w związku z decyzją ustawodawcy o objęciu ich tym obowiązkiem, nie miały takiej możliwości.

Określając skutki wyroku Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że w sytuacji faktycznej zaistniałej w rozpoznawanej sprawie wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie miał wpływu na treść objętego postępowaniem rozstrzygnięcia. Skarżąca wprawdzie nabyła prawo do emerytury od grudnia 2008 r., a więc przed dniem 1 stycznia 2011 r., jednak prawo to nabyła w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, co wyklucza ją z kręgu osób, które nabyły prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Zgodnie z decyzją organu rentowego z dnia 12 listopada 2007 r. ubezpieczona uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 października 2007 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, jednak wypłata świadczenia podlegała zawieszeniu, w związku z kontynuacją zatrudnienia. Przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej obowiązujący do dnia 7 stycznia 2009 r. stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższego nie zmienia ustalenie, że wypłata emerytury została podjęta w związku z uchyleniem przepisu art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej i na wniosek ubezpieczonej od stycznia 2008 r. Decyzja o

przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Prawo to ubezpieczony nabywa jeden raz i w przypadku ubezpieczonej H. S. nastąpiło to w dacie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej.

Skarżąca nabyła zatem prawo do emerytury w okresie, kiedy istniała konieczność rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizacji prawa do emerytury przez jej wypłatę. Z tej przyczyny nie mieści się w katalogu osób, których dotyczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., to jest w kręgu osób, "które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy". W tej sytuacji apelująca nie miała prawa do wypłaty emerytury od 1 października 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r., skoro pozostawała w zatrudnieniu.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że niekonstytucyjność przepisów stwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 nie ma wpływu na treść zaskarżonego wyroku. Stanowisko powyższe znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 12 marca 2014 r., II UK 358/13 (LEX nr 1444458) wskazał, że wątpliwość co do konstytucyjności zastosowania art. 103a u.e.r.f.u.s. dotyczyła tych - i tylko tych - osób, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury wówczas, gdy treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego i stażu ubezpieczeniowego, a realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia, a więc tylko tych osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Zastosowanie art. 103a u.e.r.f.u.s. wobec wszystkich pozostałych emerytów, a więc tych, którzy uzyskali prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r. i po dniu 1 stycznia 2011 r. nie narusza wzorców konstytucyjnych zastosowanych przez Trybunał Konstytucyjny (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2014 r., II UK 439/13, LEX nr 1458716).

Jednocześnie podkreślić należy, że w postępowaniu sądowym wszczętym na skutek odwołania od decyzji organu rentowego badana jest legalność decyzji

i orzekanie o niej możliwe jest tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego

i prawnego istniejącego w chwili jej wydawania, zaś postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym ustalenia dokonane przez organ rentowy. Zasadą jest zatem, że sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania. Dlatego Sąd Apelacyjny rozpoznając niniejszą sprawę nie uwzględnił obowiązującej od dnia 19 lutego 2014 r. ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 169). Jeżeli ubezpieczona chce skorzystać z prawa uregulowanego tą ustawą w pierwszej kolejności musi zwrócić się z wnioskiem do organu rentowego, bowiem przedmiot postępowania sądowego określa zaskarżona decyzja.

Tak argumentując Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a wniesiona od niego apelacja jest niezasadna, co skutkowało jej oddaleniem, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, na podstawie art. 98 § 1

i § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i w związku z art. 108 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów ustalono w oparciu o § 2 ust. 1 punkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

SSA Beata Górka SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko